

АНАЛІЗ КОМПОНЕНТНОЇ СТРУКТУРИ ЛАНДШАФТІВ ПРИБЕСКИДСЬКОГО ПЕРЕДКАРПАТТЯ

Досліджено компонентну структуру ландшафтів Прибескидського Передкарпаття в аспекті антропогенного ландшафтознавства на предмет їх просторового поширення, закономірностей взаємодіювання та розвитку. Пропонується аналіз компонентів ландшафтів, з метою визначення рівня їх освоєння і антропоізації та шляхів щодо оптимізації території дослідження.

Ключові слова: ландшафт, компоненти, комплекси, геосистеми, антропоізація, Прибескидське Передкарпаття.

Постановка питання. Одним з найважливіших завдань географічної науки є збереження, відтворення і оптимізація сучасного стану природно-територіальних комплексів (ПТК), оскільки інтенсивний розвиток сільського господарства, промисловості та інших галузей виробництва призводить до антропогенного видозмінення корінних екосистем. Актуальним постає питання регулювання відносин у галузі природокористування тобто раціонального використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання і ліквідації негативного впливу господарської та іншої діяльності на природно-територіальні комплекси, збереження природних ресурсів та генетичного фонду живої природи і ландшафтів в цілому.

В більшості випадків, об'єктом ландшафтних досліджень виступають ПТК з їх ієрархічним підпорядкуванням та взаємозв'язками. Нами пропонується в ландшафтних комплексах, досліджувати безпосередньо компоненти ландшафту, як складові екосистем, що утворюють її цілісність.

Сучасний стан характеризується надзвичайно високим рівнем освоєння ландшафтів і за певних умов природні й антропогенні чинники призводять до розбалансування цілісної компонентної структури природно-територіальних комплексів. Нами пропонується проаналізувати компонентну структуру ландшафтів Прибескидського Передкарпаття, з метою визначення рівня їх освоєння й антропоізації, їх просторового поширення і оптимізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасне ландшафтознавство, як зазначає В.М. Петлін (2006 р.) – багатогалузевий науковий напрям, в якому органічно поєднуються вже достатньо розвинені галузі із зовсім молодими відгалуженнями, навіть такими, що тільки заявляють про своє можливе існування [1, ст. 7]. Класичне ландшафтознавство заклало основи цієї науки і створило можливість більш ширше і детальніше вивчати ПТК за своєрідними методиками розробленими як вітчизняними так і зарубіжними вченими. Дослідження фізико-географічних процесів у ландшафтах з високою економічною освоєністю територій можна віднести до антропогенного ландшафтознавства. Найбільший теоретичний і практичний вклад з антропогенного ландшафтознавства опрацьований в роботах Ф.Н. Мількова (1973, 1981, 1986); Л.І. Воропай (1975); П.Г. Шищенка ((1985); П.Г. Шищенка, М.Д. Гродзинського (1999); Г.І. Денисика (1998, 2001); з агроландшафтознавства – Г.І. Швєбс (1985); В.А. Ніколаєв (1992); П.Г. Шищенко, М.Д. Гродзинський (1998); селітебне ландшафтознавство – Л.І. Воропай, М.Н. Куниця (1982); І.С. Круглов (1998, 1999); О.Ю. Дмитрук (1998, 2004) та ін. В них розроблені методичні підходи і рекомендації щодо дослідження сучасного стану природно-територіальних комплексів та їх антропоізації і оптимізації. Беручи за основу напрацьовані ландшафтні підходи, нами пропонується детальний аналіз компонентної структури ландшафтів Прибескидського Передкарпаття із залученням статистичних даних обласних управлінь по земельним ресурсам.

Мета і завдання статті. Здійснення аналізу сучасного стану компонентів ландшафту Прибескидського Передкарпаття, виявлення тенденцій до змін ландшафтних екосистем, встановлення основних чинників, які визначають ці зміни.

Виклад основного матеріалу дослідження. В природно-територіальних комплексах часом відбуваються закономірні та антропогенно обумовлені зміни компонентної структури ландшафтних екосистем. Ісаченко А.Г. (1991) зазначає, що кожний компонент – це особливий рівень організації речовини в географічній оболонці, який прийнято вважати первинним [2]. Компоненти ПТК (від лат. components – складник) – взаємопов'язані складові природного комплексу, що беруть участь у його формуванні, еволюції і розвитку [1, ст. 47]. З класичного ландшафтознавства [5, 6, 2, 7, 8] до ландшафтоформувальних компонентів належать: гірські породи (літогенна основа), нижні шари атмосфери, поверхневі і підземні води, рослинний та тваринний світ. В протигагу класичному ландшафтознавству, антропогенне [12, 10, 11, 9] дозволяє класифікувати ландшафти не тільки за

Природні і антропогенні ландшафти у сфері природокористування Наукові записки. №1. 2010.

генезисом, але й за змістом на такі як: селитебні; сільськогосподарські; лісові та водні; дорожні; рекреаційні, промислові та інші, які ми і ставимо за основу у нашому дослідженні.

Прибескидське Передкарпаття є достатньо репрезентативним ландшафтом для дослідження стану компонентної структури і їх змін. Передкарпаття це єдиний регіон в Україні, який характеризується найвищим показником заселеності території, найбільш розчленований річками і річковими долинами з високими відносними висотами, з достатньо розвиненим сільським господарством і промисловістю.

На основі ландшафтної карти [3] і даних Обласного управління земельними ресурсами Львівської області [4], територія ландшафту Прибескидського Передкарпаття складає 369 364 га. До неї належать чотири індивідуальних ландшафти: Стрийський - 135 397 га; Дрогобицький - 121 985 га; Самбірський - 86 208 га та Добромільський - 25 774 га. (рис.1). Для детальнішого ознайомлення, нами пропонується проаналізувати структуру ландшафтного фонду і їх площинний та кількісний розподіл за досліджуваною територією (табл.1).

Таблиця 1

Основні показники компонентної структури ландшафтів Прибескидського Передкарпаття

№ пп	Ландшафти	Загальна площа	Природні і антропогенні компоненти ландшафту					Води	
			Сільськогосподарські землі	Ліси та інші лісовкриті площі	Забудовані землі	Відкриті і заболочені землі	Відкриті і землі без рослинного покриву		
1.	Дрогобицький га / %	121985	71344,0	38319,0	8083,0	192,0	2120,0	1928,0	
		33,0%	58.5%	31.4%	6.6%	0,2 %	1.7 %	11,6 %	
2.	Самбірський га / %	86208	66206,0	10455,0	5458,0	230,0	1103,0	2756,0	
		23,0%	76.8%	12.1%	6.3%	0,2 %	1,3 %	3,2%	
3.	Стрийський га / %	135397	85089,0	31300,0	9172,0	543,0	4258,0	5035,0	
		37,0 %	62.8%	23.1%	6.8%	0,4 %	3.1 %	3.7 %	
4.	Добромільський га / %	25774	18594,29	4961,10	1196,32	108,00	372,69	542,30	
		7,0%	72,1%	19,2%	4,6%	0,4%	1,4%	2,1%	
Прибескидське Передкарпаття		га %	369364 100 %	241233,4 65,3 %	85034,7 23,0 %	23909,4 6,5 %	1072,6 0,3 %	7853,4 2,1 %	10260,6 2,8 %

*За даними Обласного управління земельними ресурсами у Львівській області

Найбільшу частку від загальної території Прибескидського Передкарпаття (37,0 %) в цьому ландшафті займає територія Стрийського ландшафту (рис.1), який знаходиться в трьох адміністративних районах: Стрийському, Жидачівському і невеликій частині Миколаївського. В основному територія знаходиться в межиріччі Свічі-Колодниця. Ландшафт розчленований широкими долинами річок: Дністер, Стрий, Свіча, Бережниця, Колодниця. Абсолютні висоти ландшафту – 200-250 м, крім Моршинської височини (найвища точка -352 м). Ландшафтні місцевості мають видовжені форми і простягаються з південного-заходу на північний схід. Найбільш поширені місцевості це: поверхні другої надзаплавної тераси з дерновими глеюватими середньосуглинковими щербенистими ґрунтами на алювіальних відкладах, під різнотравними луками, частково розорані; днища долин рік з блукаючими руслами, вивпнені свіжим галечниковим, супіщаним та суглинковим алювієм з фрагментарними дерновими глейовими і болотними ґрунтами під верболозами і гігрофітною лучною рослинністю; розчленовані поверхні четверто-п'ятої терас з буро-середньо- і сильно-підзолистими поверхнево-оглеєними середньосуглинковими середньозмитими ґрунтами, переважно розорані, частково під дубовими і грабово-сосново-дубовими лісами.

На території Стрийського ландшафту розташовані 59 адміністративних утворень. Серед них найбільші за площею це Більченська 5954 га, Стрілківська 4 968 га та Подорожненська селищні ради. Найменшою адміністративною одиницею є м. Моршин (222 га).

Наступний за величиною ландшафт Прибескидського Передкарпаття (див. рис. 1.) – Дрогобицький (33 %), який менший за площею від Стрийського, проте з найбільш розвинутою промисловістю і сільським господарством. Границі природного ландшафту в східній і західній частині практично співпадають з адміністративним районом. В основі Дрогобицького ландшафту лежить Дрогобицька височина, яка в свою чергу і охоплює споріднені території. Тільки незначна частина (6 селищних рад Самбірського адміністративного району і 4 Стрийського району) територій входять в Дрогобицький ландшафт. Всього в досліджуваному природному комплексі 49

Природні і антропогенні ландшафти у сфері природокористування Наукові записки. №1. 2010.

адміністративних утворень, які в основному розташовані на наступних ландшафтних місцевостях: слабзорозчленовані поверхні першої-третьої терас з буро-слабопідзолистими поверхнево-оглеєними, середньосуглинковими, частково еродованими ґрунтами, переважно розорані; розчленовані поверхні четверто-п'ятої терас з буро-середньо- і сильно-підзолистими поверхнево-оглеєними середньосуглинковими середньозмитими ґрунтами, переважно розорані, частково під дубовими і грабово-сосново-дубовими лісами. В річкових долинах Бистриці і Тисмениці поширюються місцевості – поверхні першої надзапальної тераси з лучними глеюватими середньо і важкосуглинковими ґрунтами на алювіальних суглинках під злаково-різнотравними луками, частково розорані та поверхні другої надзапальної тераси з дерновими глеюватими середньосуглинковими щербенистими ґрунтами на алювіальних відкладах, під різнотравними луками, частково розорані.

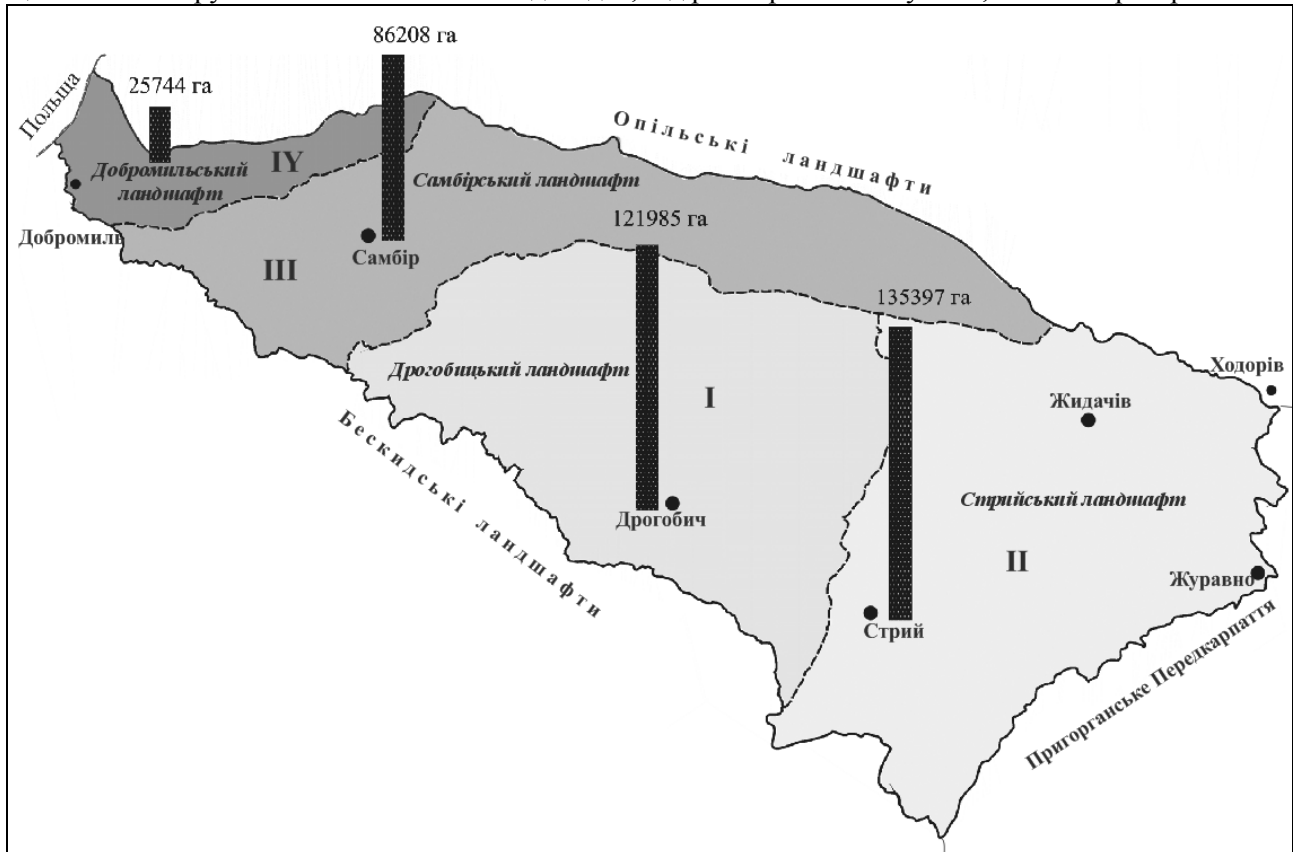

Рис. 1. Складові Прибескидсько Передкарпаття: I- Дрогобицький ландшафт; II – Стрийський ландшафт; III – Самбірський ландшафт; IV– Добромильський ландшафт

На території ландшафту знаходяться такі міста як Дрогобич (4446 га), Борислав (3 763 га), Трускавець (820 га). Найбільшими адміністративними утвореннями є Литнянська (5829 га), Доброгостівська (5153 га) селищні ради. Поруч з великими адміністративними територіями розташовані менші, 0.48% від території Дрогобицького ландшафту займає Почаєвичівська селищна рада та 0.46% Опорівська.

Самбірський ландшафт (86208 га, 23 %) Прибескидського Передкарпаття приблизно на третину менший від Стрийського і Дрогобицького. Своєрідність даного ландшафту полягає в тому, що він поширений у трьох місцевостях: низькі заплави річкових долин з добре виробленим профілем, вистелені торфовищами під гігрофітними луками, осушувані; високі заплави річок з добре виробленим профілем долин і лучно-болотними ґрунтами на алювіальних відкладах під осоково-різнотравними луками, осушувані; поверхні першої надзапальної тераси з лучними глеюватими середньо і важкосуглинковими ґрунтами на алювіальних суглинках під злаково-різнотравними луками, частково розорані. В цілому можна стверджувати, що даний ландшафт приурочений до річкових долин Дністра, Стр'явж, Болозівка та нижньої частини Бистриці - Тисменицької.

До Самбірського ландшафту входить 36 адміністративних утворень, найбільша частина - це території Самбірського району, але і значну площу ландшафту займають утворення Старосамбірського та Миколаївського адміністративного району. Території селищних рад, в

порівнянні з іншими ландшафтами, значно менші.

Найменшим за територією ландшафтом у Прибескидському Передкарпатті є Добромільський ландшафт, площа якого становить 25744 га (7 %). Він складається з 11 адміністративних утворень, які відносяться до Старосамбірського і Самбірського адміністративного району. В Добромільському ландшафті переважають такі ландшафтні місцевості як: поверхні першої надзаплавної тераси з лучними глеюватими середньо і важкосуглинковими ґрунтами на алювіальних суглинках під злаково-різнотравними луками, частково розорані та розчленовані поверхні четверто-п'ятої терас з буро-середньо- і сильно-підзолистими поверхнево-оглесними середньосуглинковими середньозмитими ґрунтами, переважно розорані, частково під дубовими і грабово-сосново-дубовими лісами. Одна місцевість – пологосхилі розчленовані пасмові межиріччя з темно-сірими лісовими ґрунтами і чорноземами опідзоленими глеюватими середньосуглинковими на делювіїлесоподібних суглинків, розорані відносяться до опільських ландшафтів.

Найбільшими адміністративними утвореннями на території Добромільського ландшафту є селищні ради Лютовиська (4664 га), Новомиська (3984 га) та Воле-Бранецька (3459 га). До Добромільського ландшафту входить місто Доброміль (1182 га) та смт. Нижанковичі (439 га) яке і є найменшим адміністративним утворенням на території ландшафту. В географічному відношенні Добромільський ландшафт знаходиться на заході Прибескидського Передкарпаття у верхів'ї басейну річки Болозівка та річки Вирва, яка відноситься до Балтійського басейну і є притокою річки Сан.

Компонентна структура Прибескидського Передкарпаття має своєрідний характер, адже територія знаходиться в передгірській частині Українських Карпат і з західної сторони межує з Польщею. Щодо земельного фонду України, Прибескидське Передкарпаття становить лише 0.61%, до Львівської області 17 % із загальної площі 369 364 га більшу частку займають сільськогосподарські землі – 241233 га (65.31%) (рис. 2).

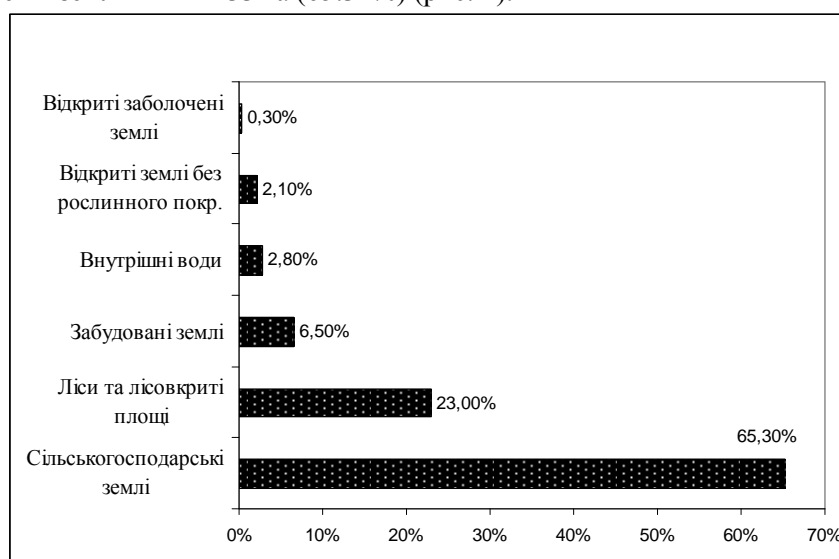

Рис. 2. Компонентна структура ландшафтів Прибескидського Передкарпаття [4].

Найбільше сільськогосподарських земель знаходиться в Самбірському ландшафті –76.8% від території ландшафту, та в Добромільському ландшафті 72.1%, а найменший відсоток у Дрогобицькому ландшафті – 58.5%. За освоєністю ландшафтів, Прибескидське Прикарпаття, займає провідне місце в порівнянні з Пригорганським і Буковинським Передкарпаттям. Рациональність і доцільність такого співвідношення сільськогосподарських земель з іншими в Передкарпатті, на сьогодні є необґрунтованим і потребує окремого дослідження.

Наступним за величиною в компонентній структурі, є ліси та інші лісовкриті землі, загальна площа яких становить 85035 га, (23 %) від площі Прибескидського Передкарпаття (рис.3).

Дрогобицький ландшафт найбільш заліснений, площа лісовкритих земель якого становить 31.4%. Враховуючи те, що в цілому по Україні, землі лісгосподарського призначення та ліси на інших категоріях земель займають 10,5 млн. га, або 17,4 % і найбільше таких земель у Карпатах – 40 %, тоді можна вважати, що для Дрогобицького ландшафту, це є оптимальна величина лісовкритих земель. Проте у сусідньому Самбірському ландшафті, ліси та інші лісовкриті площі займають лише

12.1% території ландшафту. Виходячи з того, що територія ландшафту в основному знаходиться в долинах річок Дністра, Стр'явж, Болозівка та нижньої частини Бистриці і Тисмениці, вона достатньо змеліорована, але показник лісовкритих площ на даній території є низький і приблизно його можна прирівнювати як середній між степовою (5%) і лісостеповою – 14%. У Стрийському і Добромільському ландшафтах показники лісів та інших лісовкритих площ посередні, відповідно 23.1% та 19.2%. Хоча для таких Передкарпатських територій вони також повинні бути значно вищими

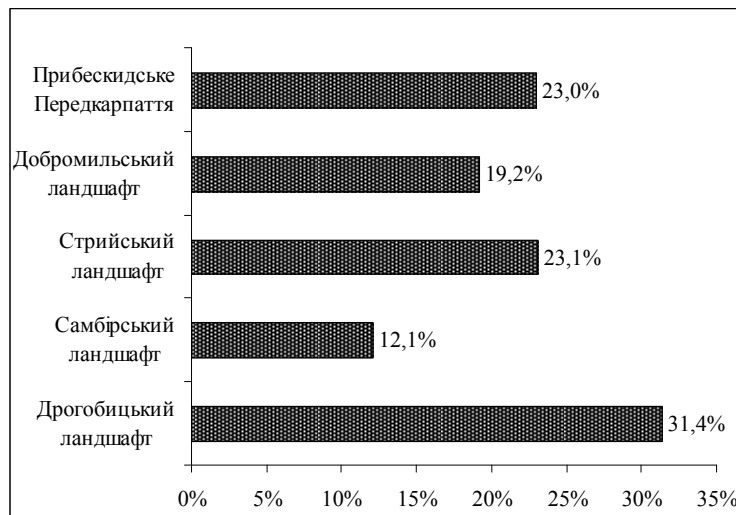

Рис. 3. Розподіл лісів та інших лісовкритих площ Прибескидського Передкарпаття [4]

Загальна площа лісів та інших лісовкритих земель у Львівській області станом на 2007 рік [13] дорівнювала 683,1 тис. га або 31.8% від площі області. Лише один Дрогобицький ландшафт відповідає середньообласному показнику таких територій. В цілому до аналогічних земель Львівської області, лісові та інші лісовкриті площі Прибескидського Передкарпаття, складають лише 12.7%.

Забудовані землі досліджуваних ландшафтів складають 23,9 тис. га (6.47%) (рис.2). До таких земель належать території під житловою забудовою, землі промисловості, землі під відкритими розробками, кар'єрами, шахтами а також землі, які використовуються для транспорту та зв'язку. Найбільше таких земель у Стрийському ландшафті – 9.2 тис. га (6.77%) а найменше в Добромільському – 4,64 %.

В загальному по Україні забудовані землі складають 4.1% . Найбільша питома вага забудованих земель у Донецькій, Дніпропетровській (у 1,5 рази вища від середньої по країні), а також Луганській та Львівській областях, найменша – в Миколаївській, Херсонській, Волинській, Рівненській та Чернігівській. Середньообласний показник забудованих земель Львівської області 5 % [13], який за останні роки достатньо стабільний.

Відкриті заболочені землі Прибескидського Передкарпаття суттєво зменшилися внаслідок меліорації і сьогодні становлять лише 1072,62 га (0.29 %). Як зазначає В. С. Козак, спершу меліорація проводилася за допомогою відкритих каналів та агро меліоративних заходів (взъязогаїнна оранка, борознування, грядкування) і мала локальний характер. Масштабні меліоративні роботи на території Львівської області проводилися вже у 1759-1767 р. Їх мета – вирішення водотранспортних проблем - сполучення річок Дністра і Вісли за допомогою каналу Вишня – Сян [14]. Наймасштабніші меліоративні втручання в природні комплекси відбувались у ХХ столітті. Меліоративний фонд Львівської області в цілому становить 856,0 тис. га, або 65% площі всіх сільськогосподарських угідь. На сьогоднішній час середньообласні площі заболочених земель становлять 0.4%, а в цілому по Україні цей показник дорівнює 1.6%.

В досліджуваній території найбільш заболоченим є Добромільський ландшафт (0.42%), а найменша заболоченість відповідно на території Дрогобицької височини, тобто в Дрогобицькому ландшафті – 0.16%.

У Прибескидському Передкарпатті є значна частка відкритих земель без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом. До цієї категорії земель входять кам'яністі території, піски (включаючи пляжі), яри та інші. Таких земель на досліджуваному ландшафті нараховується 7853 га, що складає 2.13 % від загальної площі ландшафту. Слід зазначити, що це достатньо високий показник,

коли середні значення по даній категорії у Львівській області дорівнюють лише 1.4%, (38.9 тис. га). Якщо розглядати співвідношення всіх відкритих земель без рослинного покриву області до Прибескидського Передкарпаття, воно буде складати 20.51%.

Спостерігається чітка тенденція, щодо поширення таких земель у ландшафтах з вищим рівнем розвитку промисловості і сільського господарства, відповідно вони мають більші площі земель без рослинного покриву. Це відповідно Стрийський ландшафт 4.3 тис. га і Дрогобицький 2.1 тис. га і значно менші за площею відкриті землі без рослинного покриву Самбірський ландшафт 1.1 тис. га та Добромильський – 0.37 тис. га.

Значну частину території Прибескидського Передкарпаття займають води – 10.3 тис. га, що становить 2.78% від усієї території ландшафту. До даної категорії відносяться: природні водотоки, тобто річки та струмки; штучні водотоки (канали, колектори та канави); озера та прибережно замкнуті водойми; ставки і штучні водосховища. Відповідно до загального показника по Україні, де землі водного фонду займають 3,4 млн. га, або 5,6 % території країни, для Передкарпаття цей показник може рахуватися як посередній для такого регіону. По відношенню до території Львівської області, внутрішні води якої становлять 42.6 тис. га (2%), Прибескидське Передкарпаття в значно кращому становищі – 2.76%. Структура розподілу поверхневих вод виглядає наступним чином (рис. 4).

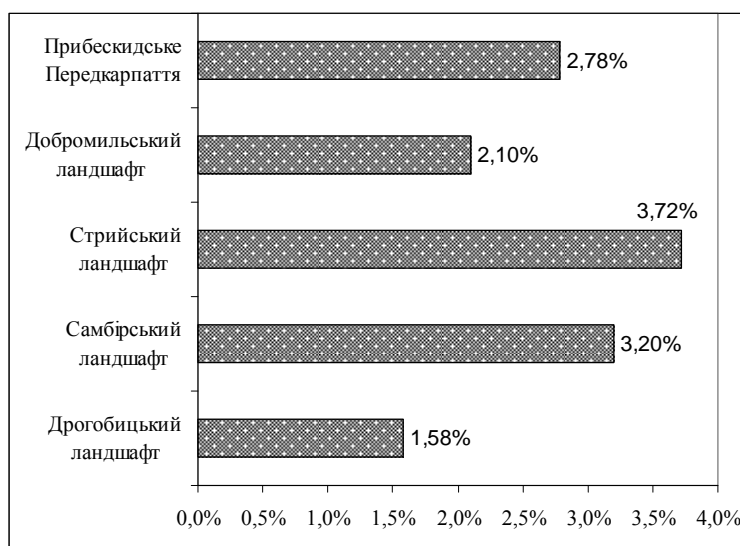

Рис. 4. Території Прибескидського Передкарпаття, покриті поверхневими водами [4]

Показник територій, покритих поверхневими водами, найбільший у Стрийському ландшафті - 3.72% , завдяки таким рікам як Стрий, Дністер, Колодниця. З всіх поверхневих вод ландшафту, річки займають – 44%. На території Стрийського ландшафту знаходиться велика кількість ставків 23% і штучних водойм –22.2%. Другим за величиною є Самбірський ландшафт, на території якого знаходиться 2.7 тис. га внутрішніх вод. Найменш забезпечений водними ресурсами – 1.58% від усієї території Дрогобицький ландшафт.

У межах Прибескидського Передкарпаття 1.96% займають землі природоохоронного призначення, які зосереджені в основному у Стрийському і Дрогобицькому ландшафті. Невеликий відсоток 0.05% – землі оздоровчого призначення і стільки ж рекреаційного призначення. Найменший показник 0.01% рахується за землями історико-культурного призначення.

Висновки. Аналізуючи сучасний стан компонентної складової ландшафтів Прибескидського Передкарпаття, нами охоплено 100% всієї досліджуваної території, зроблено науковий аналіз по категоріях їх поширення в межах ландшафту та господарського використання. У компонентній структурі ландшафтів Прибескидського Передкарпаття й безпосередньо в природних і антропогенних компонентах ландшафту на нашу думку існують значні відхилення як щодо України в цілому, так і в порівнянні до середньозведених даних Львівської області. Особливо це стосується лісів та інших лісовкритих площ, відкритих заболочених земель та сільськогосподарських угідь.

Література:

1. *Петлін В.М.* Концепція сучасного ландшафтознавства. / *В.М. Петлін.* – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. – 351 с

Природні і антропогенні ландшафти у сфері природокористування *Наукові записки. №1. 2010.*

2. *Исаченко А.Г.* Ландшафтоведение и физико-географическое районирование. / *А.Г. Исаченко.* – М.: Высш. шк., 1991. – 366 с.
3. *Муха Б.П.* Ландшафтна карта Львівської області масштабу 1:200 000. // Вісник Львів у-ту. Серія географічна. - 2003. Вип. 29. Ч. 1. - С. 58-65
4. Статистичні дані Обласного управління земельними ресурсами у Львівській області. / Державний комітет статистики України. – 2009.
5. *Раменский Л.Г.* Введение в комплексное почвенно-геоботаническое исследование земель. / *Л.Г. Раменский* – М.: Сельхозгиз, 1938. – 620 с.
6. *Калесник С.В.* Проблемы физической географии изб.тр. / *С.В. Калесник* – Л.: Наука, 1984. – 288 с.
7. Природа Львівської області / За редакцією *К.І. Геренчука.* - Львів: Вища школа, 1972. - 150 с.
8. *Миллер Г.П.* Ландшафтные исследования горных и передгорных территорий. / *Г.П. Миллер.* – Львов: Вища школа, 1974. – 202 с.
9. *Денисюк Г.І.* Антропогенні ландшафти Правобережної України: Монографія. / *Г.І. Денисюк.* – Вінниця: Арбат, 1998. – 292 с.
10. *Швебс Г.И.* Контурное земледелие. / *Г.И. Швебс.* – Одеса, 1985. – 55 с
11. *Шищенко П.Г.* Прикладная физическая география. / *П.Г. Шищенко.* – К.: Вища шк., 1988. – 192 с.
12. *Мильков Ф. Н.* Рукотворные ландшафты. / *Ф.Н. Мильков.* – М., 1978. - С. 86.
13. *Матоліч Б.М.* Екологічний паспорт Львівської області. / За редакцією *Б.М. Матоліч.* – Львів., 2008.
14. *Хмільчишин В.А., Козак В.С., Козловський Б. І.* Історія водного господарства Львівської області. / Загальна редакція *В.С. Козак.* – Львів: Фенікс, 2008. – 132 с.

Резюме:

Монастырский В. АНАЛИЗ КОМПОНЕНТНОЙ СТРУКТУРЫ ПРИБЕСКИДСКОГО ПРЕДКАРПАТЬЯ

Исследовано компонентную структуру ландшафтов Прибескидского Предкарпатья в аспекте антропогенного ландшафтоведения на предмет их пространственного распространения, закономерностей взаимофункционирования и развития. Предлагается анализ компонентов ландшафтов, с целью определения уровня их освоения и антропоизации и путей относительно оптимизации территории исследования.

Ключевые слова: ландшафт, компоненты, комплексы геосистемы, антропоизация, Прибескидское Предкарпатья.

Summary:

Monastyrsky V. ANALYSIS OF COMPOUND STRUCTURE OF PREBESKIDS PRECARPATHIAN LANDSCAPES

Was investigated the compound structure of landscapes of Prebeskids Precarpathian in the aspect of anthropological landscape study for the purpose of their spatial dissemination, laws of mutual functioning and development. In this work is offered the analysis of components of landscapes in order to determine their level of development and antropization and ways to optimize the research area.

Keywords: landscape, components, complexes, geosystems, antropization, Prebeskids Precarpathian

Надійшла 12.03.2010р.

УДК 911:502.51(477)

Дарія ХОЛЯВЧУК

МАСШТАБ І ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ РЕКРЕАЦІЙНО-КЛІМАТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ РІВНИННИХ ЛАНДШАФТІВ (НА ПРИКЛАДІ ДОЛИНИ СЕРЕДНЬОГО ДНІСТРА)

Проаналізована ретроспектива і можливості застосування різних масштабних рівнів у прикладних ландшафтно-кліматичних дослідженнях. Означені рекреаційно-кліматичні відмінності рівнинних ландшафтів на регіональному, хоричному і топологічному ландшафтних рівнях на прикладі долини Середнього Дністра. Виявлені рекреаційні особливості мезоклімату, місцевого клімату і топокліматів середньодністерського каньйонисто-долинного регіону.

Ключові слова: масштабні рівні, мезоклімат, місцевий клімат, топоклімат, рекреаційно-кліматичні показники

Вступ. Постановка проблеми. Ландшафтні неоднорідності різних типів та масштабів формують різноманіття природно-рекреаційних властивостей. Просторові відмінності набору та якості тих чи інших властивостей визначають потребу у встановленні ієрархії та диференціації природних регіонів. Відповідно, пізнання ландшафтних властивостей як неутілітарних цінностей природи рекреаційного змісту повинне передбачати дослідження у відповідних масштабах простору і часу. Виокремлення рівнинних річково-долинних ландшафтів як регіональних рекреаційних об'єктів дослідження пов'язане не тільки з яскраво вираженими ландшафтними атрибутами, але й своєрідним поєднанням хоричних та топічних ознак компонентів. Серед них, клімат – один з найчутливіших до